

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf İçi Etkinlik Geçişlerinde Kullandıkları İşitsel Stratejilerin İncelenmesi

Belkıs BOZAN¹ & Burçin DEMİR² & Canan KARAHALLI³ & Döndü Neslihan BAY⁴

¹ Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye, ² Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye, ³ Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye, ⁴ Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye

Gönderilme Tarihi (Received): 10/04/2021

Kabul Tarihi (Accepted): 23/06/2021

Düzeltilme Tarihi (Revised): 18/06/2021

Yayınlanma Tarihi (Published): 30/06/2021

Özet

Bu araştırmanın amacı; okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde kullandıkları işitsel stratejilerin ortaya konulmasıdır. Araştırma, durum desenin kullanıldığı nitel bir araştırmadır. Amaçlı örneklem türlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme ve ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme göre Eskişehir ili merkez ilçelerindeki 2 bağımsız anaokulu, ölçüt örnekleme göre de öğretmenlerin en az 10 yıl mesleki kıdeme sahip olması ölçüt olarak belirlenmiş ve 21 okul öncesi öğretmeni araştırmaya katılmıştır. Nitel veriler öğretmenlere hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla, yaklaşık 10-15 dakika süren yüz yüze görüşmelerle toplanmıştır. Görüşme yoluyla toplanan verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Görüşmelerde öğretmenlerin verdiği cevaplar temalara göre kodlanmıştır. Temalar üzerinde elde edilen veriler yüzde frekans tabloları halinde düzenlenmiş ve doğrudan alıntılar yapılarak öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir. Araştırmanın sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejilerden en çok şarkı, parmak oyunu ve tekerlemeleri kullandıkları görülmüştür. Öğretmenler bu stratejileri kullanırken beden hareketlerine yer verdiklerini ve ritim aletleri kullanabildiklerini belirtmiş; bu stratejilerin çocukların dikkatlerini toplamalarını, etkinliklere katılımlarını sağladığını ve bu sayede gelişimlerinin desteklendiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca kullanılan işitsel stratejilere ek olarak görsel içerikli resim kartlarının kullanılacağı öğretmenler tarafından önerilmiştir.

Anahtar kelimeler: Okul öncesi eğitim, sınıf içi etkinlik geçişleri, işitsel geçiş stratejileri

Investigation of the Auditory Strategies Preschool Teachers Use in Classroom Activity Transitions

Abstract

The aim of the research is; to reveal the auditory strategies used by preschool teachers in classroom activity transitions. The research is qualitative research using the situation design. Among the purposeful sampling types, easily accessible status sampling and criterion sampling were used and 21 preschool teachers participated in the study. Qualitative data were collected through a semi-structured interview form prepared for teachers, with face-to-face interviews lasting approximately 10-15 minutes. The descriptive analysis technique was used in the analysis of the data collected through interviews. The responses given by each teacher in the interviews were coded according to the themes created. The data obtained under the themes were arranged in percentage frequency tables and the opinions of the teachers were given by making direct quotations. As a result of the study, it was seen that preschool teachers mostly used songs, finger games, and rhymes among auditory strategies in classroom activity transitions. Teachers stated that while using these strategies, they include body movements and can use rhythm instruments; they stated that these strategies enable children to concentrate their attention and participate in activities, and thus their development is supported.

Keywords: Pre-school education, classroom activity transitions, auditory transition strategies

GİRİŞ

Okul öncesi eğitim, çocuğun doğumundan başlayarak temel eğitime başladığı döneme kadar geçirdiği eğitim sürecidir. Bu eğitim sürecinde çocuklar için belirlenen hedeflere ulaşmakta en fazla sorumluluk öğretmene düşmektedir (Akgün, Yarar & Dinçer, 2011). Okul öncesi öğretmenlerinin, çocukların bedensel, zihinsel, sosyal-duygusal, dil gelişimi gibi gelişim alanlarındaki gelişimlerini dikkate alması, bulunduğu eğitim ortamında zamanını verimli olarak kullanabilmesi, çocuklar arasındaki bireysel farklılıkları dikkate alması ve sınıf yönetimine ilişkin bilgi ve becerilerine sahip olması gerekmektedir (Bay & Dikmen Ada, 2019). Yapılan bu araştırmada öğretmenlerin sınıf yönetimi üzerine sahip oldukları bilgi ve becerilere odaklanılmıştır.

Sınıf yönetimi; öğretmen ve öğrencilerin sınıf içinde nitelikli olarak çalışmalarını engelleyecek problem davranışlarının en aza indirilmesi, öğretim için ayrılan sürenin verimli kullanılması ve çocukların eğitim-öğretim sürecine aktif katılımının sağlanması şeklinde tanımlanabilir (Çubukçu & Girmen, 2008; Ağaoğlu, 2002). Ayrıca sınıf yönetimi; bir öğretmenin, çocukların bütüncül öğrenmelerine katkı sağlayacak ve onların gelişimlerini destekleyici bir eğitim ortamı oluşturmak için yapmış olduğu çalışmalar bütünüdür (Ogelman & Ersan, 2004). Eğitimin başarısını belirlemede aktif rol oynayan sınıf yönetimi, nitelikli bir eğitim-öğretim sürecinin en can alıcı basamaklarından biridir. Bazı araştırmalarda çocukların sınıf içindeki davranış ve akademik başarı seviyelerinin, eğitimcilerin sınıflarını etkili yönetebilme düzeylerine göre değiştiği belirtilmiştir (Ekici, Günhan & Anılan, 2017; Denizel Güven & Cevher, 2005). Eğitimci sınıfı etkili bir şekilde yönettiğinde, eğitim sürecine aktif olarak katılan çocuğun motivasyon, ilgi, başarı ve olumlu davranışları artmaktadır. Öğretmen sınıfı etkili bir şekilde yönetmediğinde ise çocuklarda istendik davranış değişikliği sağlanamadığından eğitim süreci olumsuz etkilenmektedir (Bay & Dikmen Ada, 2019). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında kullandıkları sınıf yönetimi uygulamalarının çocuklar ve eğitim sürecindeki bu etkileri göz önünde bulundurulduğunda, öğretmenlerin etkili sınıf yönetimi becerisine sahip olmaları gerektiği görülmektedir (Şentürk & Oral, 2008).

Etkili bir sınıf yönetimi için okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçiş uygulamaları oldukça önemlidir. Öğretmenler tarafından başarılı bir şekilde planlanan sınıf içi etkinlik geçişleri ile sınıflarda gerçekleştirilen nitelikli bir sınıf yönetimi arasında kuvvetli bir ilişkinin var olduğu bilinmektedir. Sınıflarda sağlanan başarılı tüm geçişler, öğretimde amaçlanan kazanımların çocuklarda daha fazla gözlenmesini ve çocuğun akademik etkinliklere yöneleceği eğitim zamanının artmasını sağlamaktadır (Ergin, 2016). Geçişlerin eğitim üzerindeki etkililiği göz önünde bulundurulduğunda öğretmenlerin sınıf içi etkinlik geçişlerini başarılı bir şekilde gerçekleştirmeleri gerektiği görülmektedir (Banerjee & Horn, 2013).

Okul öncesi öğretmenleri, sınıf içi etkinlik geçişlerini daha başarılı ve kolay gerçekleştirebilmek adına bazı geçiş stratejilerinden yararlanmaktadır (Korkmaz, Çoban ve Şahin, 2018). Geçiş stratejisi; çocukların planlanan uygulamalara, ortamlara ve yapılan rutinlerdeki farklılıklara uyum gösterebilmeleri amacıyla etkinliklere geçişten önce, geçiş esnasında ve geçiş sonrasında sağlanan katkılar şeklinde tanımlanmaktadır (Ergin, 2016). Öğretmenlerin sınıf içi etkinlik geçişlerini kolaylaştırmak için kullandıkları geçiş stratejilerinin önemli bir bölümünü işitsel stratejiler oluşturmaktadır. (Ergin & Bakkaloğlu, 2015). İşitsel stratejiler; sözel hatırlatıcılar, zil-düdük-tef, parmak oyunları-tekerlemeler, şarkı-müzik gibi sesli uyaranlardır (Ergin, 2016; Korkmaz ve diğerleri, 2018).

Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde kullandıkları sözel hatırlatıcılar, pek çok geçişe fayda sağlamakla beraber geçişlerin daha etkili yapılmasına da katkı sağlamaktadır.

Sözel hatırlatıcılar; sınıf içi etkinlik geçişinin yapılacağı zaman öğretmenlerin bir sonraki etkinlik için zamanın yaklaştığını söylemesi şeklinde tanımlanabilir (Ergin, 2016). Geçişler esnasında sözel hatırlatıcılar kullanarak öğretmenler, yapılacak bir sonraki etkinlik için çocukları haberdar etmekle birlikte çocukların geçiş ve yeni etkinliğe uyum sağlamalarını kolaylaştırmaktadır (Ergin & Bakkaloğlu, 2015).

Diğer bir işitsel strateji ise zil, düdük, tef gibi sesli materyallerdir. Bu materyallerin kullanılmaları, çocuklara sınıf içi etkinlik geçişlerini hatırlatarak bu geçişleri daha kısa sürede etkili bir şekilde gerçekleştirmelerine yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda öğretmenlere kalan etkinlik zamanlarının artırılmasında da fayda sağlamaktadır (Wurtele & Drabman, 1984). Çocuklara geçişin başladığını işaret eden zil-düdük veya tefin kullanımı, sınıf içi etkinlik geçişlerini kolaylaştırırken geçişler için harcanan zamanı azaltmaktadır (Ergin, 2016). Aynı zamanda zil-düdük veya tef gibi işitsel uyarılar, sınıf içerisinde çocuklardan beklenen görevleri gerçekleştirmelerinde ipucu niteliği taşıdığından, bu araçların sınıf içi etkinlik geçişlerinde kullanılması etkili bir yol olmaktadır (Wurtele & Drabman, 1984).

Sınıf içi etkinlik geçişlerini kolaylaştıran işitsel stratejilerden bir başkası da parmak oyunları ve tekerlemelerdir (Ergin ve Bakkaloğlu, 2015). Parmak oyunları, el ve parmakları kullanarak çeşitli hareketlerle oyun haline getirilen kısa şiirler ve öyküler olarak tanımlanmaktadır. Fiziksel devinimlerle oyun haline getirilen parmak oyunları, çocukların tüm gelişim alanlarına yarar sağlamakla birlikte çocuğun sözel ifadeleri yerine getirebilmesine, belirli bir duruma odaklanabilmesine, sözel yönerge ve hareket arasında eşgüdüm sağlayabilmesine, grup içerisinde birlikte hareket edebilmesine katkı sağlamaktadır (Turla ve diğerleri 2017). Parmak oyunlarında yapılan tekrarlı hareketler de dâhil olmak üzere küçük çocukların hareketler yoluyla öğrenerek çevreleriyle daha kolay iletişim kurdukları bilinmekte ve dinledikleri seslere ritmik beden hareketleriyle güçlü tepkiler verdikleri kabul edilmektedir (Bulut ve Aktaş, 2014). Bu bağlamda ritmik beden hareketlerinin kullanıldığı parmak oyunlarının sınıf içi etkinlik geçişlerinde kullanılması etkili bir strateji olarak görülebilmektedir.

Tekerlemeler ise birtakım ses yinelemeleri, sözcük oyunları ile satır başı ve satır sonu uyak ya da ses benzerlikleri olup tam bir manası olmayan bazı sözcüklerin bir araya getirilmesi olarak tanımlanır (Göktaş, 2006). Bu tanımdan hareketle sözcük oyunları olarak kabul edilen tekerlemeler çocuklar için adeta bir oyun niteliği taşımaktadır. Oyun olarak gördükleri bu tekerlemeleri çocuklar, keyifli hale getirerek sürekli tekrarlama girişiminde bulunurlar. Yapılan bu tekrarlarla çocuklar, kendilerini ifade edebilme becerisi kazanarak, sözcükleri uygun anlamlarda kullanmayı öğrenirler (Cihangir, 2013). Çocukların en hareketli olduğu okul öncesi dönemde fiziksel hareketliliğinin sözel olarak karşıtı tekerlemelerdir. Bundan dolayı çocukların var olan enerjileri harcamalarını sağlayan parmak oyunları ve tekerlemeler, sınıf içi etkinlik geçişlerinde etkili bir strateji olarak kullanılmalıdır (Ungan, 2009).

Son olarak sınıf içi etkinlik geçişlerinde kullanılan işitsel strateji ise şarkılardır. Okul öncesi dönemde bulunan çocukların eğitim süreçlerinde şarkılar oldukça önemli bir yer tutar (Özgül, 2017). Şarkılar kullanılarak çocuklara kazandırılmak istenen hedeflerin ritmik ve uyaklı bir şekilde sunulması çocuk eğitiminde oldukça başarılı bir yöntemdir (Zeybek, 2015). Çocukların duyuşsal, sosyal, duygusal, iletişim ve motor becerilerinin geliştirmesi için şarkılar veya ses uyarıcılarının kullanılması önemli görülmektedir (Register & Humpal, 2007).

Eğlenceli ve tempolu bir şarkıyı seslendirmek çocuklar için bir nevi oyun gibidir. Bu nedenle okul öncesi dönemde çocukların oyun olarak düşündükleri şarkılar eğlendirici ve güdüleyici etkisinden dolayı öğretmenlerin sınıf içi etkinlik geçişlerini etkili bir strateji olarak görülmektedir (Özgül, 2017).

Sonuç olarak sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejilerin kullanılmasının geçişleri kolaylaştırmaya olan katkıları ve çocuklar üzerindeki etkileri göz önünde bulundurulduğunda, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerini sağlarken işitsel stratejilerden ne düzeyde yararlandıkları araştırmanın konusunu oluşturmuştur. Yapılan bu araştırmayla okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin, sınıflarında etkinlik geçişlerini sağlarken hangi işitsel stratejileri kullandıkları belirlenmeye çalışılmıştır.

Okul öncesi öğretmenleri tarafından kullanılan işitsel stratejilerin incelendiği bu araştırmanın gerekçelerine bakıldığında ilk gerekçenin okul öncesi eğitim sınıflarında etkinlik geçişleri sırasında kullanılan işitsel stratejilerin çocukların öğrenme ve gelişimleri üzerindeki önemli etkisi olduğu söylenebilir. İşitsel stratejilerin kullanımıyla sınıflarda sağlanan başarılı tüm geçişler, öğretimde amaçlanan kazanımların çocuklarda daha fazla gözlenmesini ve çocuğun sınıf içerisindeyken akademik etkinliklere yöneleceği eğitim için ayrılan zamanın artmasını sağlar (Ergin, 2016). Bu bağlamda işitsel stratejilerle sınıf içi etkinlik geçişlerinin başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Banerjee & Horn, 2013).

İkinci bir gerekçe ise okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde kullanılacak işitsel stratejiler açısından farkındalıklarını arttırmaktır. Öğretim sürecinde belirlenen amaçlara ulaşmada ve eğitimde kalitenin oluşturulmasında en aktif görev, programın uygulayıcısı olan öğretmenin üzerindedir (Şentürk & Oral, 2008; Akgün, Yarar & Dinçer, 2011). Etkili bir eğitim için modern araç gereçler ile fiziksel çevre düzenlenip, uygun programlar geliştirilse dahi eğitim sürecini aktif olarak planlayıp uygulayacak olan öğretmen, gerekli yeterliliğe ulaşamamış ise istenilen amaçlara ulaşmak mümkün olmayacaktır (Denizel Güven & Cevher, 2011). Eğitimin amacına ulaşabilmesinde öğretmenin sahip olması gereken önemli becerilerden biri de sınıf içi etkinlik geçiş stratejilerini kullanarak etkili bir şekilde sınıfı yönetebilmesidir (Şentürk & Oral, 2008; Denizel Güven & Cevher, 2005). Mevcut araştırmanın okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde kullanılan işitsel stratejiler hakkında farkındalıklarının artırılacağı düşünülmektedir.

Üçüncü önemli gerekçe, sınıflarında etkili sınıf yönetimi sağlamakla yükümlü olan okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerini sağlarken hangi stratejileri tercih ettiklerinin belirlenmiş olmasına duyulan ihtiyaçtır. Ülkemizde sınıf içi etkinlik geçişleri üzerine yapılan araştırmaların çoğunlukla sınıf yönetimi üzerine yapılmış olması (Ocak Karabay & Şahin Ası, 2019; Şentürk & Oral, 2008; Öztürk, Gangal & Ergişi, 2014; Ogelman ve Ersan, 2014; Güven & Cevher, 2005; Ekici, Günhan & Anılan, 2017; Çubukçu & Girmen, 2008; Aras, 2012); sınıf içi etkinlik geçişlerinde kullanılan stratejiler yönünden yapılan incelemelerin sınırlı sayıda olması (Korkmaz, Esen Çoban & Koyuncu Şahin, 2018; Wurtele & Drabman, 1984; Ergin & Bakkaloğlu, 2015; Ergin, 2016; Erbaş & Ergenekon, 2020; Akgün, Yarar & Dinçer, 2011) ve yapılan bu araştırmalarda ise sınıf içi etkinlik geçiş stratejilerinin önemli bir bölümünü oluşturan işitsel stratejilere yeterince yer verilmediği görülmektedir. Bu bağlamda yapılan araştırmanın okul öncesi öğretmenlerinin işitsel strateji kullanmalarının ortaya konulmasının mevcut literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu bağlamda, bu araştırmanın amacı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin sınıf içi etkinlik geçişlerini sağlarken kullanmış oldukları işitsel stratejilerin ortaya konulmasıdır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıda yer alan alt amaç soruları yanıtlanacaktır:

1. Okul öncesi öğretmenleri tarafından sınıf içi etkinlik geçişleri nasıl sağlanmaktadır?
2. Okul öncesi öğretmenleri tarafından sınıf içi etkinlik geçişlerinde hangi işitsel stratejiler kullanılmaktadır?

3. Okul öncesi öğretmenleri sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejileri nasıl kullanmaktadırlar?
4. Okul öncesi eğitimde sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejilerin kullanılmasının çocuklar üzerindeki etkisine yönelik okul öncesi öğretmenlerinin düşünceleri nelerdir?
5. Okul öncesi eğitimde sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejilerin kullanılmasının öğrenme-öğretme sürecine etkisine yönelik okul öncesi öğretmenlerinin düşünceleri nelerdir?
6. Okul öncesi öğretmenleri sınıf içi etkinlik geçişlerini sağlarken başka hangi stratejilerden yararlanabilirler?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde yararlandıkları işitsel stratejilerin ortaya konulması amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma; nitel veri toplama yöntemleri olarak bilinen görüşme, gözlem ve doküman analizlerinin kullanıldığı; olayların ve düşüncelerin kendi doğal sürecinde gerçekçi ve bütün bir şekilde belirlenip tespit edilmesine ilişkin sürecin nitel olarak devam ettiği bir araştırma yöntemidir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Bir başka ifadeyle nitel araştırma insanların düşüncelerinin, tecrübelerinin ve davranışlarının detaylı bir şekilde incelenmesidir (Güler, Halicioğlu & Taşgın, 2015). Araştırma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni ile sürdürülmüştür. Durum çalışması; bir olayın veya konunun birçok sayıda ögeden yararlanılarak detaylı bir biçimde incelenmesi şeklinde tanımlanabilir (Güler vd., 2015). Araştırmada görüşme yoluyla okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde kullandıkları işitsel stratejilere yönelik düşünceleri, bütüncül bir şekilde incelenerek kullandıkları işitsel stratejilerin belirlenmesi amacıyla durum çalışması yapılmıştır.

Katılımcılar

Araştırmada katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan kolay ulaşılabilir durum örneklemesine göre belirlenmiştir. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme; nitel araştırmalarda en çok tercih edilen örnekleme türü olmasının yanı sıra bulunulan ortamda tamamıyla var olan, oldukça hızlı ve kolay elde edilebilen bir örnekleme çeşidi olarak tanımlanabilir (Baltacı, 2018). Mevcut araştırmada kolay ulaşılabilir durum örnekleme göre Eskişehir merkez ilçelerine bağlı 2 anaokulu belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme göre ise, araştırmaya katılacak öğretmenlerin en az 10 yıllık mesleki kıdeme sahip olması ölçüt olarak belirlenmiş ve bu ölçüte göre gönüllülük esasına dayalı olarak 21 okul öncesi öğretmeni araştırmaya katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlere yönelik demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamının kadın olduğu ve anaokulunda çalıştığı görülmektedir. Öğretmenlerin 10’u (%47.6) 30 ile 35 yaşları arasındayken 11’i (%47.6) 36-48 yaş aralığında yer almaktadır. Öğretmenlerin 11’i (%52.3) Açık Öğretim Fakültesi Okul öncesi öğretmenliği, 10’u (%47.6) Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği programlarından mezun olmuştur. Mesleki deneyimleri 10 yıldan 15 yıla kadar olan 19 öğretmen (%90.4), 16 yıl ve üzeri deneyimi olan 2 öğretmen (%9,5) vardır. 21 öğretmenin 1’i (%4.7), üç yaş grubunda; sekizi (%38.0), dört yaş grubunda ve 12’si (%57.1) beş yaş grubunda çalışmaktadır. Sekiz öğretmenin (%38.0) sınıf mevcutları 15 ve 20 arasında, 10 öğretmenin (%47.6) sınıf mevcutları 21 ve 25 arasında değişirken, üç öğretmenin (%14.2) de sınıf mevcutları 26 ve üzeri çocukta oluşmaktadır.

Tablo 1. Okul Öncesi Öğretmenlerine İlişkin Demografik Özellikler (N=21)

Demografik Bilgiler		N	%
Cinsiyet	Kadın	21	100.0
Yaş	30-35	10	47.6
	36-48	11	47.6
Mezuniyet programı	A.Ö.F Okul Öncesi Öğretmenliği	11	52.3
	Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği	10	47.6
Çalışılan kurum	Anaokulu	21	100.0
Mesleki deneyim	10-15 yıl	19	90.4
	16 ve üzeri	2	9.5
Çocukların yaş grubu	3 yaş	1	4.7
	4 yaş	8	38.0
	5 yaş	12	57.1
Sınıftaki çocuk sayısı	15-20	8	38.0
	21-25	10	47.6
	26 ve üzeri	3	14.2

Veri Toplama Araçları

Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde kullandıkları işitsel stratejilere ilişkin veriler görüşme tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Görüşme; araştırmayı yapan kişi ile araştırmanın öznesi durumundaki kişi arasında geçen denetleyici, amaçlı ve sözel iletişim biçimi olan bir araştırma tekniğidir (Türnüklü, 2000). Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle araştırmanın alt amaçlarına dayandırılmış görüşme sorularını içeren görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma kapsamında Eskişehir ilinde belirlenen 2 anaokulunda görev yapan 21 öğretmen ile 2019 yılı bahar döneminde yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Yapılan bu görüşmelerden elde edilen veriler ses kayıt cihazı aracılığıyla kaydedilmiştir. Görüşmelerin her biri yaklaşık 10-15 dakika aralığında sürdürülmüştür. Elde edilen veriler ses kayıtları dinlenerek doküman haline getirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma sürecinde görüşme yoluyla elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz yöntemi, toplanan verilerin önceden belirlenmiş temalara göre özetlenerek yorumlandığı, sıklıkla doğrudan alıntılara yer verildiği ve elde edilen sonuçlarla neden-sonuç ilişkilerinin kurulduğu bir analiz yöntemidir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Mevcut araştırmada verilerin analizinde kullanılan betimsel analiz yönteminin dört aşaması kullanılmıştır. Nitel araştırma verilerinin analiz edildiği bu dört aşama; betimsel analiz için bir çerçeve oluşturulması, tematik çerçeve doğrultusunda verilerin analizi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması olarak sıralanabilir (Yıldırım & Şimşek, 2013). Betimsel analizin çerçeve oluşturma aşamasında görüşme formları kullanılarak görüşmeler esnasında elde edilen ses kayıtları üzerinde bir değişiklik yapılmadan görüşme formuna aktarılmıştır. Araştırmacılar tarafından görüşmeler sonucunda toplanan verilerin her biri okunmuş ve değerlendirilmiştir.

Tematik çerçeve doğrultusunda verileri işleme bölümünde öğretmenlerin sorulara verdikleri cevapların her biri sırasıyla ele alınmış, elde edilen verilerin tümü arasında incelemeler yapılmıştır. Yapılan incelemeler doğrultusunda öğretmenlerin verdiği her bir cevap sınıf içi etkinlik geçişlerinde kullanılan işitsel stratejilere göre sınıflandırılmıştır. Yapılan

sınıflamalardan ise araştırma temaları elde edilmiş olup bu temalar ilgili araştırma sorularının altında yerini almıştır. Öğretmenlerin görüşme sorularına vermiş oldukları cevaplar temalarda uygun yerlere kodlanmıştır. Elde edilen temaların yüzde frekans tabloları verilmiş, öğretmen ifadelerinden doğrudan alıntılar verilerek araştırmanın amaçları doğrultusunda veriler yorumlanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada ele alınacak konuya yönelik genel bilgi birikimine sahip ve nitel araştırma yöntemleri ile ilgili uzmanlaşmış kişilerden, yapılacak araştırmanın farklı açılardan incelenmesinin talep edilmesi araştırma sonuçlarının geçerlik ve güvenirliliği açısından önemlidir (Başkale, 2016). Yapılan bu araştırmada ise hazırlanan görüşme sorularının kapsam geçerliğinin sağlanabilmesi amacıyla üç farklı uzman görüşünden yararlanılmış ve uzman görüşlerine göre sorular düzenlenmiştir.

Araştırmalarda güvenirliliği artırmak amacıyla başvuru bir diğer yol da verilerin toplanması aşamasında ses kayıt cihazı kullanmaktır. Ses kayıt cihazının kullanılması araştırmanın güvenirliliğini artırmada etkili bir unsurdur (Arastaman, Fidan & Fidan, 2018). Yapılan araştırmada da güvenirliliği artırmak için verilerin toplanması aşamasında yapılan görüşmeler sırasında ses kayıt cihazı kullanılmıştır.

Ayrıca görüşmelerden sonra güvenirliliğin sağlanması amacıyla katılımcı teyidi alınmıştır. Bu teknik kullanılarak süreçte elde edilen veriler doğrudan katılımcılar tarafından incelenir ve araştırma güvenirliliğinin sağlanması amacıyla katılımcıların kaydedilen sözleri ile anlatmak istedikleri arasında uyum olup olmadığı belirlenir (Arastaman ve diğerleri, 2018). Yapılan araştırmada da katılımcı teyidinin sağlanabilmesi için doküman hâline getirilen verilerin doğruluğunu, öğretmenlerin teyit etmeleri istenmiştir.

Betimsel analizin kullanıldığı araştırmalarda katılımcılardan doğrudan alıntılara yer vermek ve bu alıntılar doğrultusunda sonucu açıklamak araştırmanın geçerliliğini sağlamada önemli bir adımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Yapılan bu araştırmada geçerliliği sağlamak amacıyla yapılan görüşmeler sonrası öğretmenlerin ifadelerine doğrudan yer verilmiştir.

Araştırmacıların aynı veriler üzerinde kullandıkları kodlamalar ile yapılan tanımlar daha net olabilmekte aynı zamanda yapılan kodlamaların hangi anlamlar taşıdığı ve hangi verinin hangi koda ait olduğu noktasında ortak bir karara ulaşılabilmektedir (Arastaman ve diğerleri, 2018). Araştırmada görüşme yöntemi aracılığıyla toplanan verilerden temaların oluşturulması ve kodlamaların yapılması, araştırmacıların her biri tarafından ayrı ayrı gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar tarafından gerçekleştirilen farklı kodlamalar karşılaştırılmış, kodlayıcı güvenirliliği Miles ve Huberman'ın (2015) güvenirlilik formülü kullanılarak hesaplanmıştır.

$$\text{Güvenirlilik} = \frac{\text{Görüş Birliği Sayısı}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}}$$

Yapılan hesaplamada 0,92 yüksek güvenirlilik katsayısı değeri bulunmuştur. Her bir araştırmacı tarafından yapılan kodlamaların karşılaştırılması sonrasında görülen farklılıklar için uzlaşma veya düzeltme yoluna gidilmiştir. Bu kodların üç tanesinde isim değişikliği yapılarak düzenleme yapılmıştır. Öğretmenlerin sınıf içi etkinlik geçişlerinde kullandıkları beden dili temasında ortaya çıkan "drama" kodu "etkinliğin canlandırılması" olarak, "şarkı sözlerine uygun hareket etme" kodu "şarkı sözlerine uygun harekette bulunma" olarak ve "sessiz kalıp dikkat çekme" kodu ise "hareketsiz kalma" olarak değiştirilip kodlamalara son hali verilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler, araştırma soruları doğrultusunda temalar altında kodlanmış ve tablolar halinde öğretmenlerin görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlere, Ö1, Ö2, Ö3 şeklinde kod verilmiştir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf İçi Etkinlik Geçişleri

Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerini nasıl sağladıklarına yönelik altı farklı tema belirlenmiştir. Elde edilen temalar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf İçi Etkinlik Geçiş Stratejileri (N=21)

Temalar	F	%
Müzik/ritim aletleri	7	33.8
Ritmik Beden Hareketleri	5	23.8
Işık açıp kapatma	3	14.2
Etkinlik Materyali Kullanma	2	9.5
Kukla	2	9.5
Düz anlatım	2	9.5

Tablo 2 incelendiğinde; sınıf içi etkinlik geçişlerini sağlamaya yönelik öğretmenlerin en çok müzik/ritim aletlerini (%33.8), ritmik beden hareketleri (23.8), sınıflarındaki ışıkları birkaç kez açıp kapatma (%14.2), etkinlik materyallerini kullanma (%9.5), kukla (%9.5) ve düz anlatım (%9.5) stratejilerini kullandıklarını belirttikleri görülmüştür. Görüşmelerde öğretmenlerin ifadelerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

Ö5:“Etkinlikler arası geçiş yaparken zaman zaman kullandığım bir yöntem var, ellerimle ritim tutarak alkış yapıyorum.”

Ö11:“Etkinlik materyallerini gösteriyorum. Geçişleri materyallerle sağlayabiliyorum.”

Ö13:“Etkinlikler birbiriyle bağlantılıysa geçişler daha kolay olabiliyor ancak farklı türde bir etkinlik ise örneğin bir kukla kullanarak farklı ses tonu değişikliğiyle geçiş yapabiliyorum.”

Ö17:“Müzik aletleriyle fazlasıyla haşır neşirim yan flüt çalıyorum ayrıca sınıfta darbukamız var. Yakın zamanda ukeleye de başlayacağım. Darbukayla ritim tutarak geçiş yapıyorum. Bilhassa müzik etkinliğine geçiyorsam.”

Ö18: “Genellikle anlatarak sağlıyorum. Konuşarak anlatmayı tercih edenlerdenim.”

İfadelerde de görüldüğü gibi öğretmenler sınıf içi etkinlik geçişlerini farklı yöntemler kullanarak gerçekleştirmektedir. Ayrıca Ö8 sınıf içi etkinlik geçişlerini küçük drama çalışmalarlarıyla yaptığını, Ö12 ise sınıf içi etkinlik geçişlerinde rakam saydırma stratejisini kullandığını dile getirmiştir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf İçi Etkinlik Geçişlerinde Kullandıkları İşitsel Stratejiler

Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerini sağlarken kullandıkları işitsel stratejilere ilişkin beş tema belirlenmiştir. Belirlenen temalar Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf İçi Etkinlik Geçişlerinde Kullandıkları İşitsel Stratejiler (N=21)

Temalar	F	%
Müzik/şarkı	16	76.1
Tekerleme/parmak oyunu	14	66.6
Ses tonu değişikliği	5	23.8
Sözel Hatırlatıcılar	2	9.5
Tef, zil, düdük	4	19.0

Okul öncesi öğretmenlerin sınıf içi etkinlik geçişlerinde kullandıkları işitsel stratejilerin en fazla müzik/şarkı (%76.1), daha sonra tekerleme ve parmak oyunu (%66.6), ses tonu değişikliği (%28.5), sözel hatırlatıcılar (%23.8) ve son olarak tef, zil, düdük (%19.0) olduğu görülmüştür. Görüşmelerde öğretmenlerin ifadelerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

Ö2:“İşitsel stratejilerden genellikle şarkılı, melodili şeyler çocukların daha çok dikkatlerini çektiğinden toplanırken “Toplantı saati.” demek yerine onu ritmik bir şekilde söyleyerek (Tik tak tik tak.) ya da çocuklar toplanırken onlara pekiştireç vermek amacıyla “En çalışkan karınca hangisi acaba?” şeklinde melodili sözler söyleyerek geçişleri sağlıyorum.”

Ö10:“Ses tonumu değiştirerek dikkatlerini toplamaya çalışıyorum. Çok gürültülüler ise sesimi kısık kullanıyorum, çok sakinseler de daha canlı bir ses tonuyla konuşarak dikkat çekiyorum, bunu çocukların o anki hareket durumuna göre yapıyorum.”

Ö13:“Çocukların etkinliğe geçerken dikkatleri dağıldıysa “herkes bana baksın o güzel gözleri görmek istiyorum” diyerek sözel bir şekilde ilgilerini çekebiliyorum. Mesela “tik tak saatine bak, etkinlik zamanı geldi” diyerek hatırlatmalarda bulunuyorum.”

Ö19:“Etkinlik geçişlerinde tekerlemeler ve parmak oyunları onların dikkatlerini çekerek kendi kurguladığım kafiyeli tekerlemeye benzer yöntemler kullanıyorum.”

Okul öncesi öğretmenlerinin ifadelerinde de görüldüğü gibi öğretmenler sınıf içi etkinlik geçişlerini sağlarken çeşitli işitsel stratejiler kullanmaktadır. Tablo 3’de belirtilen stratejilerin yanı sıra Ö3 sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel bir strateji olarak şiir stratejisini de kullandığını belirtmiştir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf İçi Etkinlik Geçişlerinde İşitsel Stratejileri Kullanma Yolları

Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejileri nasıl kullandıklarının ortaya konulması amacıyla öğretmenlere sınıf içi etkinlik geçişlerini sağlarken hangi materyalleri kullandıkları sorulmuş ve öğretmenlerin ifadelerinden altı farklı tema belirlenmiştir. Temalar Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf İçin Etkinlik Geçişlerinde İşitsel Stratejileri Kullanırken Yararlandıkları Materyaller (N=21)

Temalar	F	%
Zil, düdük, tef	12	57.0
Müzik Aletleri	8	38.0
Sözel Dil	6	28.5
Beden Hareketleri	5	23.8
Bilgisayar	4	19.0
Etkinlik Materyalleri	3	14.2

Tablo 4 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel strateji materyalleri olarak en çok zil, düdük, tef (%57.0), daha sonra müzik aletleri (%38.0), sözel dil (%28.5), beden hareketleri (%23.8), bilgisayar (%19.0) ve etkinlik materyalleri (%14.2) kullandıkları görülmüştür. Görüşmelerde öğretmenlerin ifadelerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

Ö1:“Zil, düdük gibi materyaller kullanıyorum. Özellikle düdüğün faydasını çok görüyorum.”

Ö2:“Genelde parmak oyunu yaptırırken vücudumu kullanıyorum.”

Ö4:“Özellikle oyuncak toplanma saatinde bilgisayar kullanarak “Topla Topla.” isimli müziği açabiliyorum.”

Ö6:“Çok fazla materyal tercih etmiyorum. Genelde sesimi kullanıyorum.”

Ö10:“Çoğu zaman geçiş için ekstra bir materyal kullanmıyorum ama konu veya etkinliğe ilişkin hazırladığım materyalleri geçiş için kullanabiliyorum.”

Ö15:“Genellikle plan ve program paralelinde hareket etmek gerekiyor. Aslında bazı amaç ve kazanımlarımız için materyaller geçişlerde şart. Eğer müziksel bir etkinliğe geçeceksem gitar ve darbukayı kullanırım. Böylelikle hem geçiş kolay olur hem de müzik aletini tanımış olurlar.”

Öğretmenlerin sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejileri kullanırken materyallerden yararlandıkları görülmektedir. Bu materyallerin yanı sıra Ö9 sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejileri kullanırken atom ses bombası materyalinden yararlandığını, Ö16 kuklalar kullandığını, Ö20 ise sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejileri kullanırken videolardan yararlandığını ifade etmiştir.

Okul Öncesi Eğitimde Sınıf İçi Etkinlik Geçişlerinde Kullanılan Beden Dilleri

Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejileri nasıl kullandıklarının ortaya konulması amacıyla beden dillerinden nasıl yararlandıkları sorulmuş ve elde edilen veriler doğrultusunda altı tema belirlenmiştir. Belirlenen temalar Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Okul Öncesi Öğretmenlerin Sınıf İçi Etkinlik Geçişlerinde Kullandıkları Beden Dili (N=21)

Temalar	F	%
Beden hareketleri	12	57.1
Etkinliğin canlandırılması	7	33.3
Jest/Mimik kullanma	5	23.8
Vücutla ritim tutma	3	14.2
Şarkı sözlerine uygun harekette bulunma	3	14.2
Hareketsiz kalma	2	9.5

Tablo 5 incelendiğinde; sınıf içi etkinlik geçişlerinde kullanılan beden dillerine yönelik öğretmenlerin en fazla beden hareketleri (%57.1), daha sonra etkinliğin canlandırılması (%33.3), jest/mimik kullanma (%23.8), vücutla ritim tutma (%14.2), şarkı sözlerine uygun harekette bulunma (%14.2) ve hareketsiz kalma (%9.5) ile sağladıkları görülmektedir.

Görüşmelerde öğretmenlerin ifadelerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Ö1:“Çok sık olmasa da bazen farklılık olsun diye hareketlerden yararlanabiliyorum. Bazen sessiz kalıp beni fark etmelerini bekliyorum. Dikkat çekmek için hiç konuşmamaya çalışıyorum. Ayrıca jest ve mimikleri kullanmaya da yer veriyorum. Başım, gözümle işaretlerde bulunarak hatırlatmalar yapıyorum.”

Ö4:“Tabi ki de beden hareketlerinden yararlanıyorum. Sadece sözlü olmuyor, beden hareketleri olmadan olmaz. Şarkının sözlerine uygun olarak çocuklara örnek oluyorum. Parmak oyunlarında gerekli hareketler varsa onların hareketlerine eşlik edip çocukları etkinliğe toplamaya çalışıyorum.”

Ö14: “Ayağımla vurarak ritim tutuyorum. El çırparak ya da çocuklara sessizce sözel yönerge vermeden yapmalarını istiyorum. Onlarda sesi duymadıkları için ritmine uygun hareket ediyorlar.”

Ö19: “Müzik açtıysam müziğin şarkı sözlerine uygun hareketler, dans ederek , ‘hadi bana katılın’ diyerek gelecek etkinliğe bağlıyorum.”

Ö21:“Evet kesinlikle çok fazla kullanıyorum. Örneğin pandomim tarzı şeyler yapıyorum. Mimiklerimi kullanarak çok abartılı hareketler yapıyorum. Bir hikaye ya da kavram vereceğim zaman hemen canlandırıyorum.”

Belirlenen temaların yanı sıra Ö3 sınıf içi etkinlik geçişleri esnasında ses tonunu değiştirerek heyecanlı gözükme çalıştığını ifade etmiştir.

Okul Öncesi Eğitimde Sınıf İçi Etkinlik Geçişlerinde İşitsel Stratejilerin Kullanılmasının Çocuklar Üzerindeki Etkisi

Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejilerin kullanımının çocuklar üzerindeki etkisine yönelik görüşlerine bakıldığında altı tema belirlenmiştir. Ortaya çıkan temalar Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Sınıf İçi Etkinlik Geçişlerinde Kullanılan İşitsel Stratejilerin Çocuklar Üzerindeki Etkileri (N=21)

Temalar	F	%
İlgi ve dikkat çekme	16	76.1
Gelişim alanlarını destekleme	5	23.8
Uyum	3	14.2
Motivasyon	3	14.2
Farkındalık ve merak	2	9.5
Algıyı destekleme	2	9.5

Tablo 6 incelendiğinde; sınıf içi etkinlik geçişlerinde öğretmenlerin kullandıkları işitsel stratejilerin çocuklar üzerindeki etkisine yönelik öğretmenlerin görüşlerine göre çocukların en fazla ilgi ve dikkatlerini çektiği (%76.1), daha sonra gelişim alanlarını desteklediği (%23.8), uyumlarını sağladığını (%14.2), motivasyonlarını arttırdığını (%14.2), farkındalıklarının oluşması ve merak duymalarını (% 9.5) sağladığını ve algılarının gelişimini desteklediği (%9.5) yönünde görüşlerini ifade ettikleri belirlenmiştir. Görüşmelerde öğretmenlerin ifadelerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir:

Ö1:“Çocuklar üzerinde tabi ki de olumlu etkileri var. Eğlenceli olmakla birlikte çocuklarda farkındalık da yaratıyor. Direk sabit, spontan bir şey yapmak yerine parmak oyunu, jest ve mimiklerle, çeşitli müziklerle geçişleri yapınca çocuklar için daha ilgi çekici, cazip hale geliyor. Çocuklar etkinliklere daha kolay geçiş sağlıyorlar.”

Ö2:“Özellikle çocukların dikkatini çekmek için yaptığımız için dikkatlerini toplayarak bilişsel gelişimlerine katkı sağlıyor. Aynı zamanda küçük kas becerilerini kullanan çocukların motor becerilerine de katkı sağlıyor. Aynı zamanda parmak oyunlarının dil gelişimlerini de destekleyerek diğer gelişim alanlarını geliştirmeye hitap ettiğini düşünüyorum.”

Ö3:“Dikkatlerini kolaylıkla çekebildiğim için beni daha dikkatli dinliyorlar. Algularının daha çok yükseldiğini düşünüyorum. Özellikle 3 yaş çocuğu daha açık ve verimkâr olduğu için daha faydalı olduğunu düşünüyorum.”

Ö7:“Çocuklar üzerinde tabi ki de etkili olduğunu düşünüyorum. Bu yaş grupları için müzik, tekerleme, parmak oyunları en çok sevdikleri şeyler. Çocuklarla geçişleri bu şekilde sağladığımızda daha çabuk adapte oluyorlar ve daha istekli oluyorlar. Aynı zamanda oyalanmak yerine kendilerini hızlandırıyorlar. Hem benim için hem de çocukların hoşlandıkları bir süreç oluyor.”

Ö8:“Büyük bir etkisi olduğunu düşünüyorum çünkü çocuklar komut almayı, farklı şekilde yönlendirilmeyi çok seviyorlar, mimik ve materyallerle çocukların dikkatlerini hemen topluyorum.”

Ö17:“Çok katkısı var özellikle işitsel algısı yüksek olan çocukların bu durum çok hoşuna gidiyor ve müzikle geçiş yapmak onları mutlu ediyor.”

Bu görüşlerin yanı sıra Ö15 kazanımları ve öğrenmeyi yansıtmayı sağladığını, Ö20 ise çocuğun bedenini kullanarak öğrenmeye ve duygularıyla bedenini örtüştürmeye çalıştığını ifade etmiştir.

Okul Öncesi Eğitimde Sınıf İçi Etkinlik Geçişlerinde İşitsel Stratejilerin Kullanılmasının Öğrenme-Öğretme Sürecine Etkisi

Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejilerin kullanılmasının öğrenme-öğretme sürecine etkileri üzerine görüşleri üzerine beş tema ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan temaların tablosu aşağıda verilmiştir.

Tablo 7. Etkinlik Sürecinde İşitsel Stratejilerin Kullanılmasının Öğrenme-Öğretme Sürecine Etkileri (N=21)

Temalar	F	%
Dikkati artırma	13	61.9
Aktif katılım	10	47.6
Dikkat çekme	6	28.5
Öğrenmeyi kolaylaştırma	5	23.8
Etkinlik geçişlerini kolaylaştırma	2	9.5

Tablo 7 incelendiğinde öğretmenler sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejilerin kullanımının öğrenme öğretme sürecine etkisine yönelik en fazla dikkati artırmayı sağladığı (%61.9), daha sonra çocukların aktif katılımını (%47.6), dikkatlerini çekmeyi (%28.5) sağladığı, öğrenmelerini kolaylaştırdığı (%23.8) ve etkinlikler arasında geçişi kolaylaştırmayı (%9.5) sağladığı yönünde görüşlerini ifade etmiştir. Görüşmelerde öğretmenlerin ifadelerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

Ö2:“Çocukların hep beraber hareket ettiği bir süreç gerçekleşiyor. Tek başına tek tek söylemek yerine çocuklar aynı anda bir şeylere katılabiliyorlar. Biraz bunu görsel ve hareketle de bütünleştiriyoruz tabi ki de. “ Hadi bakalım şuna geçiyoruz.” gibi sadece işitsel ya da sözel ifadeler bazen çok etkili olmuyor. “ Gel bize katıl bize. El ele tutuşalım.” gibi melodili bir şekilde şarkıyı söyleyince çocukların dikkatini çektiği için etkinliğe daha çok

katılmalarına olanak sağladığını düşünüyorum. Etkinliklere katılım artmakta dikkatler etkinliğe yönelmektedir.”

Ö4: “Etkinliğe geçişi kolaylaştığı için süreci olumlu etkiliyor. Arada uyum sağlamakta zorlanan çocuklar için özel olarak ilgilenmeye çalışıyorum. Genel olarak etkinliğe geçişi kolaylaştırdığını söyleyebiliriz.”

Ö6: “Etkinliğin içerisine pek bir etkisi yok. Genellikle çocuk etkinlik öncesinde bu duruma eğlence olarak bakıyor biz de dikkat toplama kısmında kullanıyoruz. Asıl etkinlik için vermek istediğimizi etkinlikte veriyoruz. Bence bu stratejiler özellikle dikkat çekmek için kullanılıyor. Geçişte kullandığımız parmak oyunu, tekerleme ve teflerle dikkati topladıysak etkinliğe daha etkili katılabiliyorlar.”

Ö14: “Çocuğun dikkatini çekme adına çocuğu güdüleme adına çok etkilidir. İlgisi çekilmiş şekilde başlayınca öğrenmeye daha istekli oluyorlar.”

Ö20: “Kesinlikle çok katkısı var. En başta aktif katılımı sağlıyor ve dikkatini oraya odaklayabiliyorlar. Dikkat eksikliği olan bile etkinliğe katılıyor. Etkinliklere başlamada en başta bunu yapmak çok faydalıdır.”

Bu görüşlerin yanı sıra Ö11 etkinlik geçişlerinde kullanılan işitsel stratejilerin süreçte çocukların farkındalığını artırdığını da ifade ettiği görülmüştür.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf İçi Etkinlik Geçişlerini Sağlarken Yararlanabilecekleri Diğer Stratejiler

Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejilere ek olarak başka hangi stratejilerin kullanılabilmesine ilişkin görüşlerinden belirlenen temalar ve alt temalar Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf İçi Etkinlik Geçişlerinde Kullanılabileceği Diğer Stratejiler (N=21)

Temalar		F	%
Materyal kullanımı	Görsel kartlar	11	52.3
	Müzik aletleri	3	14.2
Ritim uygulamaları	Materyalle ritim çalışması	2	9.5
	Ritmik söylemler	2	9.5
Beden hareketleri		4	19.4
Işık kullanımı		3	14.2
Oyunlar		2	9.5

Tablo 8 incelendiğinde öğretmenlerin sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejilerin yanı sıra en fazla görsel kartların (%52.3) kullanılabilmesi, daha sonra müzik aletlerinin (%14.2), beden hareketlerinin (%19.4), ışıkların birkaç kez açıp kapanarak (%14.2) kullanılabilmesi, materyalle ritim çalışmasının (%9.5) yapılabilmesi, ritmik söylemlerin (%9.5) ve oyunların (%9.5) kullanılabilmesinin belirtildiği görülmüştür. Öğretmenlerin ifadelerinden örnekler aşağıda verilmiştir.

Ö1: “Görsel kartlar kullanılabilir. Kartı çocuklara göstererek ‘Şimdi bu etkinliği geçiyoruz.’ denilebilir. Her etkinlik geçişi için kartlar hazırlanabilir, levhalar tercih edilebilir.”

Ö3: “Görsel uyaranlar kullanılabilir. Bir hikâye okunacağı zaman geçişte bunun bir materyalle kullanılması daha çok dikkatlerini çekebiliyor. Ritim tutularak materyaller eşliğinde ritim çalışmaları yapılabilir.”

Ö11: “Materyaller kullanılabilir. Ben materyal gösterip tahmin etmelerini sağlıyorum. Müzik tercih edilebilir, bedensel hareketler yapılabilir. Görsel kartlar kullanılarak bilmeceler sorulabilir.”

Ö12: “Heykel oyunu kullanılabilir. Sesli uyaranlar daha çeşitli halde kullanılabilir. Işıklar açılıp kapatılabilir. Ritim çalışmaları yaptırılabilir.”

Ö17: “Bedensel hareketlere daha fazla ağırlık verilebilir. Beden perküsyonu tarzı hareketlerle, danslarla daha fazla ilgileri çekilebilir. Bedeni de katmak gerekiyor. Ve de geçişleri göstermek resimli küçük pankartlar kullanıyordum. Bu yönteminde işe yaradığını düşünüyorum.”

Bu ifadelerle birlikte Ö2, Ö5, Ö8, Ö9, Ö14, Ö16 tarafından sırasıyla işitsel stratejilere ek olarak göz göze gelme, kukla, poşet veya gazete sesleri, kostümler, bilmeceler, fısıldayarak konuşma ve pazen tahta kullanılabileceği de ifade edilmiştir.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Okul öncesi öğretmenlerin sınıf içi etkinlik geçişlerini sağlarken kullanmış oldukları işitsel stratejilerin belirlenmesinin amaçlandığı bu araştırmada, öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerini nasıl sağlandığı, hangi işitsel stratejileri nasıl kullandığı, kullanılan bu işitsel stratejilerin çocuklar ve öğrenme-öğretme sürecine etkisi ve işitsel stratejilerin yanı sıra başka hangi stratejilerden yararlanılabileceği ortaya konulmuştur. Araştırma kapsamında elde edilen veriler incelendiğinde öğretmenlerin sınıf içi etkinlik geçişlerini sağlarken işitsel stratejilerden en çok müzik ve şarkıları kullandıkları, en az ise tef, zil, düdük gibi materyalleri tercih ettikleri görülmüştür. Öğretmenler bu stratejileri kullanırken daha çok beden hareketlerine yer verdiklerini, beden hareketleriyle birlikte tef, zil, düdük gibi çeşitli materyallerden de yararlanabildiklerini ifade etmişlerdir. Kullanılan bu stratejilerin çocukların dikkatlerini toplamalarını, buna ek olarak da motor ve dil gelişimlerine katkı sağladığı belirtilmiştir. Stratejilerin öğrenme-öğretme sürecine etkisi olarak da en çok etkinliğe yönelik dikkati artırdığı ve çocukların etkinliklere aktif katılım sağlamalarını kolaylaştırdığı öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Öğretmenler kullanılan işitsel stratejilere ek olarak en fazla görsel içerikli resim kartlarının da kullanılabileceğini ve kullanılan bu işitsel ve görsel stratejilerin belirli sürelerde değiştirilmesinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde etkililiği arttıracaklarını belirttikleri görülmüştür. Ortaya çıkan bu sonuçlar ilgili alan yazın doğrultusunda tartışılmış ve okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları işitsel stratejilere yönelik çıkarımlar belirlenmeye çalışılmıştır.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf İçi Etkinlik Geçişlerinde Kullandığı Stratejilere Yönelik Sonuçlar

Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerini en çok (%33.8) ritim/müzik aletlerini kullanarak sağladıklarını belirttikleri görülmüştür. Alanyazına bakıldığında, okul öncesi dönemdeki çocukların eğitiminde yararlanılan ve gelişim alanlarını destekleyen en etkili yollardan biri müziktir (Oğul, 2006; Ayan & Kaya 2016). Çocuklar müzik aletlerini kullanarak kendi ritimlerini oluşturabilir (Şen, 2006) ya da müziği dinlerken ve şarkı söylerken tüm bedenlerini kullanarak ritim tutabilirler (Bulut & Aktaş, 2014). Çocuklarda yaratıcılık ve özgüveni artırarak onların algılama ve organizasyon becerilerini geliştiren ve bilişsel açıdan

gelişimlerini destekleyen müzik (Uluğbay, 2013), özü itibariyle eğitsel bir nitelik taşımaktadır (Şen, 2006). Belirli işitsel uyarıları ya da verilen yönergeleri anlamada kolaylık sağlayan müziği eğitimde bir araç olarak kullanmak, öğrenmeyi artıran ve zihinsel faaliyetleri olumlu yönde etkileyen bir uygulamadır (Sığırtmaç, 2005).

Bolat'ın (2017) okul öncesi öğretmenlerinin müzik etkinlikleri hakkında görüşlerini belirlemeye yönelik yaptığı çalışmada müzik eğitiminin çocuklara yeterli müzik araç-gereçleri eşliğinde verilmesi gerektiği ortaya konulmuştur. Acay Sözbir ve Çamlıbel Çakmak'ın (2016), okul öncesi öğretmenlerinin müzik etkinliklerinde yaptıkları uygulamaları belirlemek amacıyla 16 okul öncesi öğretmeniyle gerçekleştirdikleri çalışmada öğretmenlerin müzik etkinlikleri olarak sınıfta çoğunlukla ritim çalışmaları yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Bulut ve Aktaş'ın (2014), okul öncesi öğretmenlerinin müzik etkinliklerini uygulama durumlarını belirlemeye yönelik yapmış oldukları çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin ritim çalışmalarını en çok müzik aletleri kullanarak gerçekleştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Gillespie ve Glider (2010), müziğin genellikle okul öncesi sınıflarında büyük grup etkinliklerinde (örn. daire zamanı) veya geçişleri kolaylaştırmada (örn. temizlik yapmak) kullanıldığını belirlemiştir. Yapılan araştırmalar okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde de müzik araç gereçlerinden yararlandıkları sonucunu desteklemektedir. Öğretmenlerin diğer faydalandıkları stratejiler arasında bedenle ritim hareketleri, ışık açıp kapama, materyal ve kukla kullanımı ile birlikte anlatım yöntemi de bulunmaktadır. Öğretmenlerin deneyimleri sonucunda ulaştıkları bu stratejilerin diğer öğretmen ve öğretmen adaylarıyla paylaşımı, stratejilerin daha da geliştirilmesi ve artırılması yönünde katkı sağlayacaktır.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf İçi Etkinlik Geçişlerinde Kullandıkları İşitsel Stratejilere Yönelik Sonuçlar

Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerini uygularken işitsel stratejilerden sıklıkla (%76.1) müzik/şarkıyı kullandıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Yapılan araştırmalarda da benzer sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Rajan (2017) okul öncesi öğretmenlerinin etkinlik geçişlerinde çocukların dikkatlerini çekmek amacıyla sıklıkla müzik kullandıklarını belirlemiştir. Register ve Humpal (2007) müzikli etkinlik geçişlerini inceledikleri çalışmada müziğin çok daha hızlı geçiş yapmayı sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Bolat'ın (2017) yaptığı çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin müzik etkinlikleri olarak en çok şarkı dinleme ile söyleme çalışmalarına yer verdikleri sonucu ortaya konulmuştur. Benzer şekilde Güler (2006) tarafından okul öncesi öğretmenlerin müzik etkinliklerini uygulama durumları ve eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesine ilişkin yapılan çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin müziksel etkinlikler arasında en çok şarkı söyleme/dinleme etkinliklerini kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Acay Sözbir ve Çamlıbel Çakmak'ın (2016) yaptığı çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin müzik etkinliği kapsamında ritim çalışmaları ile birlikte şarkı söyleme çalışmaları ve şarkı öğretimi yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Müziğin çocuklar üzerindeki etkisine bakıldığında, müziğin çocukların kişisel disiplinlerini artıran, dikkat ve dinleme becerisini geliştiren önemli bir faaliyet olduğu görülmektedir (Oğul, 2006). Çocuklar, seviyelerine uygun ritmik tekerlemeleri, hareketli şarkıları ve parmak oyunlarını kolaylıkla söyleyerek akılda tutabilmektedir (Okumuş & Karadağ, 2014). Soyut kavramları dahi öğrenmenin en etkili yolu olan sözlü müzikler, öğretmenler tarafından eğitimde birer pekiştirici olarak kullanılmaktadır.

Ayrıca çocuklar için sözlü müziklerde şarkı söylemek; zihinsel faaliyetleri geliştiren, yorgunlukları gidererek dinlendiren ve neşelendiren bir aktivitedir (Oğul, 2006). Çocuklar

bildikleri şarkıları söyleyip yenilerini üretmekten ve yeni şarkılar öğrenmekten zevk alırlar (Sığırtmaç, 2005). Özellikle bir arada söylenen şarkılar, sesleri birbirlerine göre ayarlamalarına, ortak bir uyum için çabalamalarına ve aynı etkinlik içerisinde yer almanın verdiği mutluluğa ulaşmalarına katkı sağlar (Şen, 2006). Bu bağlamda okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejilerden müzik ve şarkıyı kullanmaları etkili bir strateji olarak değerlendirilmektedir. Öğretmenlerin diğer kullandığı işitsel stratejiler arasında ön plana çıkan stratejinin ritmik söylemler içeren tekerleme/parmak oyunu stratejisi olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlar ortaya konulmuştur. Gönen ve diğerlerinin (2010) yaptıkları çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin çocukları dil etkinliklerine hazırlamak için sohbet etme çalışmasının yanında sıklıkla parmak oyunlarına yer verdikleri görülmüştür. Benzer şekilde Arnas, Erden, Aslan ve Cömertpay'ın (2003) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin hikâye öncesinde en çok parmak oyunlarını kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf İçi Etkinlik Geçişlerinde İşitsel Stratejileri Kullanma Yollarına Yönelik Sonuçlar

Okul öncesi sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejileri nasıl kullandıklarını ortaya koymak amacıyla öğretmenlere işitsel stratejileri uygularken hangi materyalleri kullandıkları sorulmuş ve en çok (%57.0) zil, düdük, tef gibi materyallerden yararlandıklarını belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır. Zilin, okul öncesi sınıflarında, geçişler sırasında bir ön uyarıcı niteliği taşıdığı ve bir etkinliğin başlatılması veya sonlandırılmasında çocuklara haber verme özelliği gösterdiği bilinmektedir (Erbaş & Ergenekon, 2020). Öğretmenler, zil veya düdük kullanımıyla geçişin başladığını haber vermeyi hedeflenmektedir (Ergin & Bakkaloğlu, 2015). Öğretmenlerin çocukları geçişe hazırlamak amacıyla zil veya düdük gibi ön uyarıcılar kullanması, çocukların sonrasında verilecek olan sözel yönergelere karşı dikkatlerini artırmaktadır (Erbaş & Ergenekon, 2020). Dikkati artırmanın yanında bu materyaller geçişlerin daha hızlı yapılmasını ve etkinliğe ayrılan zamanın artmasını sağlayan oldukça ekonomik bir eğitim aracıdır (Ergin, 2016). Bolat'ın (2017) yaptığı çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin müzik etkinlikleri sırasında davul ve marakasın yanı sıra ikinci yoğunlukta tef ve zili kullandıklarını da ifade ettikleri belirtilmiştir. Bolat'ın araştırması okul öncesi öğretmenlerin de sınıf içi etkinlik geçişlerinde zil, tef gibi materyallerden yararlandıkları sonucunu desteklemektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejileri nasıl kullandıklarını belirlemek amacıyla öğretmenlere işitsel stratejilerden yararlanırken beden hareketlerini nasıl kullandıkları sorulmuş ve beden hareketi olarak en çok (%57.1) “el ile dikkat çekme” hareketi olmak üzere sırasıyla drama, beden dili, vücutla ritim tutma şarkı sözlerine göre hareket etme ve sessiz kalıp dikkat çekme hareketlerini kullandıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Çocuklar dinledikleri şarkılara-seslerle katılmanın yanı sıra bedenleriyle de eşlik etmektedir (Sığırtmaç, 2005). Müzik eşliğinde elleriyle ritmik vuruşlar yapan çocuklar, bedenlerini kullanarak müziğe eşlik etmiş olurlar. Müziğin ritmine göre hareketler yapan çocuklar, bedenlerini ritme göre disipline ederler (Gedikli, 2007, Akt. Aktaş & Bulut, 2014). Çocukların müziğe karşı bedenleriyle eşlik etme yatkınlıkları dikkate alındığında, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejileri kullanırken “el ile dikkat çekme, drama, beden dili kullanma” gibi hareketlerin kullanımının işitsel stratejilerin etkisini arttırabileceği düşünülebilir. Bu kapsamda yapılan araştırmalar da bu sonucu destekler niteliktedir. Dalkıran (2011) tarafından 5-6 yaş grubundaki anaokulu öğrencilerinin ritmik bellek, ritmi kavrama ve uygulama becerilerinin ölçülmesi amacıyla yapılan araştırmada 5-6 yaş grubu çocukların şarkıya el çırparak eşlik ederken şarkının ritmine uygun eşlik etme becerilerinin yüksek olduğu

görülmüştür. Bulut ve Aktaş'ın (2014) okul öncesi öğretmenlerinin müzik etkinliklerini uygulama durumlarını incelemek amacıyla yaptıkları araştırmada ise okul öncesi öğretmenlerinin eğitim programlarındaki ritim çalışmalarını müzik aletleriyle yapmalarının yanında ikinci olarak en çok beden dilini kullandıkları görülmüştür. Benzer şekilde, Bolat (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin çocuklara müzik etkinliklerini yeterli araç gereçle verilmesinin yanında ikinci sırada en çok ritim ve hareket eşliğinde yapılması gerektiğini ifade ettikleri belirtilmiştir. Yapılan araştırmalar okul öncesi öğretmenlerinin de sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejilerden yararlanırken çeşitli beden hareketlerini kullandıkları sonucunu desteklemektedir.

Okul Öncesi Eğitimde Sınıf İçi Etkinlik Geçişlerinde İşitsel Stratejilerin Kullanılmasının Çocuklar Üzerindeki Etkisine Yönelik Sonuçlar

Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejilerin kullanılmasının çocuklar üzerindeki etkisine yönelik en çok (%76.1) çocuklarda ilgi ve dikkat çekmeyi sağladığını belirttikleri görülmüştür. Müzik, çocukların sessizliği fark etmelerini, sesleri birbirinden ayırt etmelerini ve dikkatlerini yoğunlaştırmalarını sağlar (Şen, 2010). Aynı zamanda beyin ile müzik arasında bulunan güçlü ilişki, çocuğun işittiği müziğe dikkatini yoğunlaştırarak hemen tepkide bulunmasını kolaylaştırır (Yener, 2011). Dolayısıyla çocuklar müzik gibi işitsel uyarılarla ne kadar çok etkileşim halinde olurlarsa, sonraki yaşantılarında da o kadar duyarlı ve hassas olmaktadır (Yener, 2011). Bu bağlamda okul öncesi öğretmenlerinin kullandıkları işitsel stratejilerle çocukların ilgi ve dikkatlerini artırma çalışmalarının oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Kuşçu (2010) tarafından müzik etkinliklerinin okul öncesi dönemdeki çocukların dikkat becerilerine etkisine yönelik yapılan çalışmada müzik etkinliklerinin beş-altı yaş grubu çocukların dikkat becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Öner'in (2006) müziğin öğrenme gücünü çeken çocukların duyarlılıklarına olan etkisini belirlemeye yönelik yapmış olduğu araştırmada çocuklara dinletilen şarkıların melodik yapılarının dikkat çekici olduğu ve öğrencilerin büyük çoğunluğunun dinletilen şarkılara odaklandıkları görülmüştür. Malkoç ve Ceylan (2011) tarafından okul öncesi dönemdeki işitsel engelli çocukların müzik eğitimi uygulamalarında dikkat eksikliğini geliştirme becerisini incelemek amacıyla gerçekleştirilen çalışmada müzik eğitiminin işitsel engelli çocukların dikkat becerilerini geliştirmeyi sağladığı sonucuna varılmıştır. Araştırmaların sonuçları okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde kullandıkları işitsel stratejilerin çocukların ilgi ve dikkatlerini artırdığı yönündeki görüşlerini desteklemektedir.

İşitsel stratejilerin ilgi ve dikkat artırma özelliğinin yanı sıra çocukların ilgi ve dikkatlerinin azaldığı anda sunulan bir şarkı çocukları gelecek aktiviteler için canlandırmaya yardımcı olur (Öner, 2006). Rutin etkinliklerde müziği kullanmanın çocukları canlandırması ile çocukların etkinliğe katılımı artmakta ve etkinlik daha zevkli hale gelmektedir (Kabataş, 2017). Koca'nın (2019) çocukların gözüyle müzik ve müzik etkinlikleri adlı çalışmasında çocukların "Müzik" denildiğinde akıllarına neler geldikleri sorulmuş ve şarkı söylemek cevabının yanında ikinci olarak en çok eğlenmek yanıtını verdikleri görülmüştür. Bu bağlamda müziğin çocuklar üzerindeki gelişimi destekleme, uyum ve motivasyon gibi etkilerine yönelik araştırma sonucunda ortaya çıkan diğer öğretmen görüşlerinin de desteklendiği düşünülmektedir.

Okul Öncesi Eğitimde Sınıf İçi Etkinlik Geçişlerinde İşitsel Stratejilerin Kullanılmasının Öğrenme - Öğretme Sürecine Etkisine Yönelik Sonuçlar

Okul öncesi öğretmenleri sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejilerin kullanılmasının öğrenme-öğretme sürecine etkisine yönelik en çok (%61.9) etkinliklere dikkati artırmayı ve

aktif katılımı (%47.6) sağladığını ifade etmişlerdir. Öğretim sürecinde işitsel stratejilerin diğer etkileri arasında ise dikkat çekme, öğrenmeyi kolaylaştırma ve geçişi kolaylaştırma görüşlerinin ortaya çıktığı görülmüştür. Alan yazın incelendiğinde dikkat, zihinsel bir faaliyetin odaklanması olarak tanımlanmakta ve çocuğun başarılı olmasında temel öğeyi oluşturmaktadır (Bartan, 2019). Başarıyı yakalamada anahtar rol oynayan dikkat kavramı okul öncesi dönemde son derece önemlidir. Okul öncesi eğitimde dikkat artırıcı etkinlikler şeklinde ayrı bir başlık bulunmamaktadır. Ancak öğretmenler tarafından yapılan uygulamalar ile çocukların etkinliklere olan dikkatleri artırılabilir (Gözalın, 2013). Bartan (2019) öğretmenlerin çocukların dikkatini devam ettirebilmek için en çok kendi seslerini kullandıkları ve bunun yanında müzik aletleri ve beden dillerinden de yararlanabildiklerini ifade ettikleri, etkinlik planları dışında ise çocukların dikkatini artırmak amacıyla en çok tekerleme olmak üzere bilmece ve parmak oyunlarından sıklıkla yararlandıklarını belirttikleri görülmüştür. Benzer şekilde, Denizel Güven ve Cevher'in (2005) çeşitli değişkenler açısından okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerini inceledikleri çalışmada öğretmenlerin bilmece, şarkı ve tekerlemeler gibi uygulamalardan yararlanarak sınıf ortamında düzenledikleri etkinliklere çocukların dikkatini artırdığını belirttikleri görülmüştür. Yapılan araştırmalarda çocukların dikkatini çekmek ve sürdürmek amacıyla öğretmenlerin işitsel destekleri kullandıkları görülmektedir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf İçi Etkinlik Geçişlerini Sağlarken Yararlanabilecekleri Diğer Strateji Önerilerine Yönelik Sonuçlar

Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejilere ek olarak başka hangi stratejilerin kullanılabilmesine yönelik en çok (%53.3) görsel kartlardan yararlanılmasının etkili olabileceğini belirttikleri görülmüştür. Eğitim alanında kullanılan görsel unsurların ortak hedefi, öğrenciyi motive ederek konuya odaklanmalarını sağlamak ve öğrenmeyi kolaylaştırmaktır (Ünver & Genç, 2013). Öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini artırmayı amaçlayan görsel unsurların eğitimde kullanılan alanlarından biri de okul öncesi sınıflarında yapılan etkinlik geçişleri olarak görülebilir. Sınıf içi etkinlik geçişlerinde çocuklara sunulan görsel ipuçları, öğretmenin sözel yönergelerini destekleyerek, çocukların geçiş esnasında ve geçişin ardından nelerin yapılacağını anlamalarına katkı sağlar (Olive, 2004, Akt. Ergin, 2016). Öğretmenlerin gün içerisinde gerçekleştirecekleri etkinliklerin hangi sırada veya nerede yapılacağını gösteren sembol, resim ya da fotoğrafların etkinlik geçişleri esnasında gösterilmesi görsel olarak çocuklara geçişi hatırlatmakta ve geçişlerin daha etkili gerçekleşmesini sağlamaktadır (Ergin, 2016). Sunulan görsel ipuçlarının etkinlik geçişleri üzerindeki kolaylaştırıcı etkisi dikkate alındığında okul öncesi öğretmenlerinin de sınıf içi etkinlik geçişlerini sağlarken görsel uyarıcı kartlar kullanmalarının yararlı olabileceği düşünülmektedir. Aras'ın (2012) okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimine yönelik uygulamalarını incelediği çalışmada, öğretmenlerin; görsel, renkli, ilginç ve işitsel materyallerin çocukların dikkatini çekecek şekilde dengeli bir şekilde kullandıklarında olumlu etkisi olacağını belirttikleri görülmüştür. Ünver ve Genç'in (2013) yaptıkları çalışmada kitaplardaki görsel unsurların öğrenci motivasyonuna etkisine yönelik öğretmen görüşleri alınmış ve kitaplarda yeni, tanıdık olmayan resimler kullanılarak öğrencilerin konuya ilişkin ilgi ve meraklarının artırılabilmesi sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmalarda resim gibi görsel uyaranlar kullanılarak çocukların konuya olan ilgilerinin artırılabilmesinin görülmesi okul öncesi öğretmenlerinin de sınıf içi etkinlik geçişlerinde çocukları bir sonraki etkinliğe hazırlamak amacıyla görsel kartlardan yararlanabilecekleri sonucunu desteklemektedir. Araştırmada diğer önerilen etkinlik geçiş stratejileri arasında materyal kullanımı altında müzik aletlerinin kullanımı, ritim uygulamaları, beden hareketleri, ışık kullanımı ve oyunların

öğretmenler tarafından önerildiği görülmüştür. Öğretmenler tarafından önerilen bu stratejilerin aynı zamanda öğretmenler tarafından uygulandığı belirtilen stratejiler olduğu görülmektedir. Farklı önerilerin ifade edilememesi, okul öncesi öğretmenlerinin işitsel stratejilerin kullanımı yönünde bilgi eksikliklerinin olabileceğini düşündürmektedir. Öğretmenlerin ritim ve müzik becerilerindeki eksiklik, bu stratejilerin kullanımında engel teşkil etmektedir (Rajan, 2017).

Mevcut araştırma okul öncesi eğitimde sınıf içi etkinlik geçişlerinin incelendiği çalışmaların kapsamını genişletmiştir. Elde edilen veriler 21 okul öncesi öğretmenin görüşleri ile sınırlı olduğundan çalışmaya katılan öğretmenler değiştiğinde elde edilen verilerin de değişmesi söz konusudur. Bu nedenle araştırma sonuçlarının daha geniş çalışma gruplarında başka araştırmalarla desteklenmesi ve araştırma bulgularının doğrulanması önerilmektedir. Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde işitsel stratejileri kullanma durumları görüşme yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Dolayısıyla araştırma, yüz yüze yapılan görüşmelerden elde edilen verilerle sınırlıdır. Gelecekte öğretmenlerin sınıf içi etkinlik geçişlerinde kullandıkları stratejileri daha kapsamlı bir şekilde incelemeye yönelik karma yöntemlerin kullanıldığı çalışmaların yapılması önerilmektedir. Ayrıca okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere hizmet içi eğitim kapsamında sınıf içi etkinlik geçişlerini etkili bir şekilde sağlamaya yönelik stratejiler geliştirici eğitim ve seminerlerin verilmesi, üniversitelerin okul öncesi öğretmenliği bölümünde lisans eğitimi alan öğretmen adaylarına sınıf içi etkinlik geçişleri ve geçiş stratejilerine yönelik çeşitli seminerler ve uygulamaya yönelik eğitimlerin verilmesi de öneriler arasındadır.

KAYNAKÇA

- Acay, S., Çamlıbel, S. & Çakmak, Ö. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin müzik etkinlikleri hakkındaki görüşleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6),367-378.
- Ağaoğlu, E. (2002). Sınıf yönetimiyle ilgili genel olgular. İçinde Z. Kaya (Ed.), *Sınıf yönetimi* (7-14). Ankara: Pegem.
- Akgün, E., Yarar, M. & Dinçer, Ç. (2011). Okul öncesi öğrencilerin sınıf içi etkinliklerde kullandıkları sınıf yönetimi stratejilerinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*,1(3), 1-9.
- Aras, S. (2012). *Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi için öğretim düzenlemesine yönelik algı ve uygulamalarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Arastaman, G., Fidan, Ö. İ. & Fidan, T. (2018). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik kuramsal bir inceleme. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75.
- Arnas, Y. A., Erden, Ş. & Cömertpay, D. B. (2003). Okul öncesi öğretmenlerinin günlük programda yer verdikleri etkinlikler ve bu etkinliklerde kullandıkları yöntemler. *OMEP Dünya Konye Toplantısı ve Konferansı Bildiri Kitabı*, (3), 435-550.
- Ayan, B. E. & Kaya, S. (2016). Okul öncesinde müzik ve hareketin öğrenme üzerindeki etkisi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 463-480.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231- 274.
- Banerjee, R. & Horn, E. (2013). Supporting classroom transitions between daily routines: Strategy sand tips. *Young Exceptional Children*, 16(2), 3-14.
- Bartan, M. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin etkinliklerde kullandıkları dikkat çekme ve dikkati sürdürme şekillerinin öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. *Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 227-244.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Bay, D.,N. & Dikmen Ada, B. (2019). Classroom management in preschool education. in F. Alisinanoğlu, V. Bayraktar & A. İ.C. Gözümlü (Ed.), *New Horizons İn Early Childhood Education*, (111-130). Turkey: Strategic Researches Academy (SRA).

- Bolat, Y. E. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin müzik etkinlikleri konusundaki görüşlerinin belirlenmesi. *İdil Dergisi*, 6(35), 2073-2096.
- Bulut, D. & Aktaş, A. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin müzik etkinliklerini uygulama durumları (Niğde ili örneği). *International Journal of Social Science*, 25(1), 21-34.
- Cihangir, Y. (2013). Tekerlemeli ve sözlü oyunların KKTC'deki okul öncesi çocukların Türkçe dil bilgisi kazanımları. *Motif Akademi Halk Bilimleri Dergisi*, 6(12), 175-183.
- Çubukçu, Z. & Girmen, P. (2008). Öğretmenlerin sınıf becerilerine ilişkin görüşleri. *Ahmet Yesevi Üniversitesi Müttevelli Heyeti Başkanlığı*, (44), 123-142.
- Dalkıran, E. (2011). 5-6 yaş grubu anaokulu öğrencilerinin ritmik bellek, ritmik algılama ve uygulama becerilerinin ölçülmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 6(2), 279-289.
- Ekici, F.Y. , Günhan, G., & Anılan, Ş. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 48-58.
- Erbaş, E. & Ergenekon, Y. (2020). İlköğretim kaynaştırma uygulamalarında sınıf içi geçişleri kolaylaştıran stratejiler. *Anadolu Journal Of Educational Sciences International*, 10(1), 790-826.
- Ergin, E. (2016). *Kaynaştırma uygulamaları yürütülen sınıflarda sınıf içi geçişlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ergin, E. & Bakkaloğlu, H. (2015). Kaynaştırma uygulamaları yürütülen okul öncesi sınıflarda sınıf içi geçişlerin kolaylaştırılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 16(2), 173-193.
- Gillespie, C. W. & Glider, K. R. (2010). Preschool teachers' use of music to scaffold children's learning and behavior. *Early Child Development and Care*, 180(6), 799-808.
- Göktaş, G. (2006). *Oyun tekerlemelerinin araştırılması ve incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Gönen, M., Ünüvar, P., Bıçakçı, M., Koçyiğit, S., Yazıcı, Z., Orçan, M., Aslan, D., Güven, G., & Özyürek, A. (2010). Okul öncesi öğretmenlerinin dil etkinliklerini uygulama biçimlerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 23-40.
- Gözalan, E. (2013). *Oyun temelli dikkat eğitim programının 5-6 yaş çocuklarının dikkat ve dil becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Güler, A., Halıcıoğlu, M. B. & Taşgın, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Güler, N. (2006). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin Müzik etkinliklerini gerçekleştirme durumları ve eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Güven, E. D. & Cevher, F. (2005). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(18), 71-92.
- Kabataş, M. (2017). Okul öncesi dönemde müzik eğitiminin önemi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 1-16.
- Karabay, Ş. O. & Ası, D. Ş. (2019). Okul öncesi öğretmenleri sınıftaki farklı durumlarla nasıl başa çıkıyorlar? Öğretmen bildirilerine dayalı bir çalışma. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 87-108.
- Koca, Ş. (2019). Çocukların gözüyle müzik ve müzik etkinlikleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(66), 845-852.
- Korkmaz, A., Çoban, A. E., & Şahin, M. K. (2018,Nisan). *Okul öncesi öğretmen adaylarının gözüyle sınıf içi geçişleri değerlendirmesi*. İçinde M. Şişman ve Ö. Demirel (Başkan), 27. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi, Ankara, 18-22 Nisan 2018.
- Kuşcu, Ö. (2010). *Orff- schulwerk yaklaşımı ile yapılan müzik etkinliklerinin okul öncesi dönemdeki çocuklarının dikkat becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Malkoç, T. & Ceylan, F. (2011). Okul öncesi dönem işitme engelli çocukların müzik eğitimi etkinliklerinde dikkat eksikliğini geliştirme becerisine ait inceleme. *Dünya'daki Eğitim ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 2146-7463.

- Millî Eğitim Bakanlığı, MEB. (2013). *Okul öncesi eğitimi programı*. Ankara: MEB.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (2015). *Nitel veri analizi*. S. Akbaba Altun, & A. Ersoy (Çev. Ed.), Ankara: Pegem.
- Ogelman, H. G. & Ersan, C. (2014). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi stratejilerinin çocukların akran ilişkileri üzerindeki etkisi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 63-84.
- Oğul, H. (2006). *Okul öncesi öğretmen adaylarının temel ritim algılama ve şarkı söyleme becerilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Okumuş, M. & Karadağ, E. (2014). Popüler müziklerin okul öncesi dönem çocukları üzerindeki etkisi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 289-297.
- Öner, A.K. (2006). *Müziğin öğrenme gücü çeken çocukların duyarlılıklarına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Anabilim Dalı, Konya.
- Özgül, İ. (2017). Temel eğitim bölümü okul öncesi öğretmenliği lisans programına ilişkin müzik derslerinin çözümlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(64), 1496-1509.
- Öztürk, Y., Gangal, M., & Ergişi, M.B. (2014). Okul öncesi öğretmen adaylarının eğitimlerinin sınıf yönetimi ve stratejileri üzerindeki etkisine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 224-238.
- Rajan, R. S. (2017). I've got rhythm! Fostering child-centered musical activities for preschoolers. *General Music Today*, 26(2), 9-13.
- Register, D. & Humpal, M. (2007). Using musical transitions in early childhood classrooms: Three case examples. *Music Therapy Perspectives*, 25(1), 25-31.
- Sığırtmaç, A. (2005). Okul öncesi dönemde müzik eğitimi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(9), 30-39.
- Şen, Y. (2006). Okul öncesi dönemde çocuğun gelişiminde müziğin önemi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 337- 343.
- Şentürk, H. & Oral, B. (2008). Türkiye'de sınıf yönetimi ile ilgili yapılan bazı araştırmaların değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(26), 1-13.
- Turla, A., Yükselen, A. İ., Güleç, H. Ç., Avcı, N., Güner, N.K., Tuncer, N., Dilek, A., Benli, K., Ersoy, Ö. A., Soysal, Ö.K., Bayraktar, V. (2017). *Okul öncesi dönemde çocuk edebiyatı*. Ankara: Hedef.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılacak nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 6(4), 543-557.
- Uluğbay, S. (2013). Müzik eğitiminin çocuk zekasına olan etkileri. *Kastamonu Education Journal*, 21(3), 2015-1034.
- Ungan, S. (2009). Dil gelişim aracı olarak tekerlemeler. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (3), 217-225.
- Ünver, Ş. & Genç, A. (2013). Görselliğin gücü: Almanca ders kitaplarındaki görselliğe ilişkin öğretmen görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 393-404.
- Wurtele, S.K. & Drabman, R.S. (1984). "Be at the buzzer" for classroom, dawdling, A one year trial. *Behavior Therapy*, 15, 403-409.
- Yener, A.Y. (2011). Müziğin çocuklar ve yaşlılar üzerindeki etkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 119-124.
- Yıldırım, A. & Şimşek H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Zeybek, Ş. N. (2015, Aralık). *Dini içerikli çocuk şarkı sözleri üzerine bir inceleme*. İçinde T. Şimşek ve V. Yıldız (Başkan), 2. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, İstanbul, KBN Dijital Baskı Tesisleri.

Kaynak gösterimi için (for cite in):

- Bozan, B., Demir, B., Karahallı, C. & Bay, D.N. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi etkinlik geçişlerinde kullandıkları işitsel stratejilerin incelenmesi. *Turkish Journal of Primary Education (TUJPED)*, 6 (1), 66-88. doi: 10.52797/tujped.912409

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Preschool teachers make use of various transition strategies, primarily auditory strategies, in order to provide effective classroom management in their classrooms. It is important to reveal these transition strategies used by teachers in order to ensure effective classroom management. When the relevant literature was examined, it was seen that there were few studies on this subject, so determining the auditory strategies used by preschool teachers in classroom activity transitions constituted the purpose of the study.

Method

This research was carried out using qualitative research method. The research was carried out with a case study, one of qualitative research designs. One of the purposeful sampling methods, easily accessible situation sampling was used to determine the participants of the study. In the present study, 2 kindergartens in Eskisehir central districts were determined according to the easily accessible situation sample. According to the criterion sampling, which is one of the purposeful sampling methods, it was determined that the teachers to participate in the study have at least 10 years of professional seniority and according to this criterion, 21 preschool teachers participated in the study on a voluntary basis. Research figures were obtained using the interview technique. In order to ensure the content validity of the prepared interview questions, three different expert opinions were used and the questions were arranged according to the expert opinions. Within the scope of the research, face-to-face interviews were held with 21 teachers in the spring semester of 2019. The data obtained from these interviews were recorded using a tape recorder. Each of the interviews lasted approximately 10-15 minutes. The obtained data was converted into a document by listening to the audio recordings. The descriptive analysis method, one of the qualitative data analysis methods, was used in the analysis process of the research data. The descriptive analysis of the data was interpreted according to themes and arranged by including direct quotations.

Findings

Considering the findings of the study, it was seen that preschool teachers mostly used music/rhythm instruments while providing classroom activities. Considering the materials used by preschool teachers when using auditory strategies in classroom activity transitions, it was found that they mostly used bell / tambourine / whistle materials. Considering the body language used by preschool teachers in classroom activity transitions, it was concluded that teachers mostly used body movements. Considering the effects of auditory strategies used in classroom activity transitions on children, it is concluded that these strategies attract the attention and attention of children the most. When the effects of using auditory strategies in the activity process on the learning-teaching process were evaluated, it was seen that the attention to activity was increased with the use of these strategies. When looking at other strategies that preschool teachers can use in classroom activity transitions, it is concluded that visual cards can also be used.

Conclusion and Discussion

In this study, how teachers provide in-class activity transitions, which auditory strategies they use, the effect of these auditory strategies on children and the learning-teaching process,

and what other strategies can be used as well as auditory strategies are revealed. When the data obtained within the scope of the study were examined, it was seen that the teachers mostly used music and songs among the auditory strategies, while they preferred materials such as tambourine, bell and whistle at least. Teachers stated that while using these strategies, they mostly included body movements and they could benefit from various materials such as tambourine, bell and whistle together with body movements. It has been stated that these strategies used to attract the attention of children, in addition, contribute to their motor and language development. It was stated by teachers that the strategies increased the attention towards the activity and facilitated the active participation of children in the activities as an effect on the learning-teaching process. It was observed that the teachers stated that in addition to the auditory strategies used, picture cards with mostly visual content could be used and that changing these audio and visual strategies at certain times would increase the effectiveness in classroom activity transitions. These results were discussed in line with the relevant literature and inferences for the auditory strategies used by preschool teachers were tried to be determined.